

Wpływ zmian standardu sprawozdania finansowego na ocenę ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych

Justyna Wieczorek, Artur Stefański*

Streszczenie: *Cel* – Ocena stopnia wpływu zmian w standardzie sprawozdania finansowego na stosowane modele prognozowania ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych.

Metodologia badania – Analizę oparto na wynikach finansowych 24 losowo wybranych spółek notowanych na rynku NewConnect oraz wyselekcjonowanych ze względu na wysoki stopień sprawności predykcyjnej modelach prognozowania bankructwa jednostek gospodarczych.

Wynik – Zmiana w standardzie sprawozdania finansowego nie miała istotnego wpływu na ocenę zagrożenia upadłością przedsiębiorstwa, czego dowodem jest brak odchyłeń między wartościami modeli dyskryminacyjnych obliczonych dla danych zawartych w „starym” oraz „nowym” sprawozdaniu finansowym.

Oryginalność/wartość – Wartość opracowania wynika z podjętego przedmiotu badań, ponieważ relatywnie niewiele jest publikacji odnoszących się do konsekwencji nowelizacji ustawy o rachunkowości w kontekście wpływu tych zmian na ocenę ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych.

Słowa kluczowe: Ustawa o rachunkowości, predykcja bankructwa

Wprowadzenie

Nowelizacja ustawy o rachunkowości obowiązująca od września 2015 roku dotyczy w szczególności sprawozdawczości finansowej jednostek. Zmiany odnoszą się do prezentacji składników bilansu oraz rachunku zysków i strat. Ukazywane dotąd jako wartości ujemne w pasywach udziały (akcje) własne oraz należne wpłaty na kapitał podstawowy przeniesione zostały do aktywów i prezentowane są jako dwie oddzielne pozycje ze znakiem dodatnim. Natomiast w rachunku wyników usunięto pozycję zysków (strat) nadzwyczajnych, a także wyniku na operacjach nadzwyczajnych. Pozycje te ujmowane są odpowiednio w pozostałych przychodach (kosztach) operacyjnych. Jak już wspomniano, zmiany w sprawozdawczości dotyczyły m.in. układu bilansu oraz rachunku zysków i strat. Modyfikacje te mogą prowadzić do wzrostu sumy bilansowej, przy jednoczesnym wzroście wartości kapitałów własnych, jak również zmiany wartości wyniku na działalności operacyjnej. Wielkości te występują w wielu wskaźnikach finansowych, z których zbudowane są modele predykcji

* mgr Justyna Wieczorek, PHU Biuro Rachunkowe Ewa Bagrowska, Lwówek, e-mail: justyna.wieczorek20@gmail.com; dr Artur Stefański, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Wydział Finansów i Bankowości, e-mail: artur.stefanski@wsb.poznan.pl.

bankructwa. Celem artykułu jest ocena stopnia wpływu zmian w standardzie sprawozdania finansowego na stosowane modele prognozowania ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych.

1. Zmiany w standardzie sprawozdania finansowego na skutek nowelizacji ustawy o rachunkowości z lipca 2015 roku

Nowelizacje krajowej ustawy o rachunkowości z lat 2014 i 2015 są konsekwencją implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w sprawie rocznych sprawozdań finansowych. Nowelizacje te dotyczą podmiotowego i przedmiotowego zakresu sprawozdawczości finansowej, ze szczególnym uwzględnieniem składników bilansu oraz rachunku zysków i strat. Wprowadzone zmiany powodują problemy dla porównywalności poziomej sprawozdań finansowych (Nowak, 2016, s. 305), a także dla konstrukcji wskaźników finansowych oraz narzędzi analitycznych na wskaźnikach finansowych opartych. Wprowadzono między innymi uproszczenia przy sporządzaniu sprawozdań finansowych dla jednostek małych. Jednak wprowadzone zmiany dotyczą także innych podmiotów stosujących ustawę o rachunkowości i wpływają na układ i wielkości finansowe zapisane w sprawozdaniu finansowym jednostek. Najważniejsze zmiany obejmujące sprawozdawczość finansową jednostek innych niż małe i mikro przedstawiono w tabeli 1.

Szczególnie dotkliwe dla analizy wskaźnikowej sprawozdania finansowego oraz innych narzędzi wspomagających ocenę sytuacji finansowej jednostki opartych na wskaźnikach finansowych są zmiany dotyczące akcji bądź udziałów własnych oraz niewniesionych, a zadeklarowanych (tak finansowych, jak i rzeczowych) wkładów kapitałowych. Prezentacja wyżej wymienionych pozycji bilansu spowoduje wzrost sumy bilansowej jednostek, a także wzrost wartości księgowej sumy kapitałów własnych. Nieco trudności może generować także wprowadzony podział należności i zobowiązań na trzy grupy w zależności od występowania powiązań między jednostkami na: jednostki powiązane, jednostki, w których jednostka posiada zaangażowanie kapitałowe oraz jednostki pozostałe, niemniej jednak ta zmiana nie wpływa bezpośrednio na wielkość sumy bilansowej czy podstawowych jej grup.

Z kolei w rachunku zysków i strat nie występują już kategorie zysków i strat nadzwyczajnych. W następstwie zmian wpływają one na wartość wyniku na poziomie operacyjnym – co utrudnia porównanie poziome wyników finansowych jednostek, jednakże dla zysku końcowego jednostki pozostają neutralne. Wprowadzono też nową kategorię przychodów operacyjnych będącą efektem aktualizacji wartości aktywów niefinansowych, pozostałe zaś zmiany głównie polegają na uszczegółowieniu informacji dotychczas prezentowanych, jak np. w odniesieniu do przychodów czy kosztów finansowych, zysku lub straty z tytułu rozchodu aktywów finansowych, czy w zakresie dywidend i udziałów w zyskach.

Zakres informacji zawierający się w dodatkowych informacjach i objaśnieniach rozszerzono m.in. o kwoty dokonywanych w trakcie roku obrotowego odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych, odrębnie dla finansowych i niefinansowych, odsetek oraz

różnic kursowych, które powiększały cenę nabycia towarów lub koszt wytworzenia produktów, kwot i charakteru przychodów lub kosztów incydentalnych, przychodów i kosztów z tytułu błędów popełnionych w latach ubiegłych, czy wreszcie istotnych zdarzeń, które wystąpiły po dniu bilansowym.

Tabela 1

Wybrane zmiany w ustawie o rachunkowości dotyczące jednostkowej sprawozdawczości finansowej jednostek innych niż banki, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji niebędących jednostkami małymi i mikro

Rodzaj zmian	Istota zmian
Zmiany w bilansie	<ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono nowy podział prezentacji pozycji, m.in.: inwestycji długoterminowych, należności czy zobowiązań uwzględniających dane dotyczące jednostek powiązanych i pozostałych jednostek, w których jednostka posiada zaangażowanie kapitałowe oraz pozostałych jednostek, – akcje (udziały) własne nie będą prezentowane jak dotychczas w kapitałach własnych ze znakiem ujemnych, a przeniesione zostały do aktywów jako oddzielna ich grupa i z wartością dodatnią, – taka sama zmiana dotyczy należnych wpłat na kapitał podstawowy*, także i one zostały przesunięte z kapitałów własnych do aktywów, – uszczegółowiono niektóre pozycje kapitałów własnych
Zmiany w rachunku zysków i strat	<ul style="list-style-type: none"> – usunięto pozycję zysków i strat nadzwyczajnych (do odpowiednio pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych) oraz wyniku na operacjach nadzwyczajnych, – w pozostałych przychodach operacyjnych wprowadzono pozycję „Aktualizacja aktywów niefinansowych”, – w przychodach i kosztach finansowych wprowadzono pozycję „Aktualizacja wartości aktywów finansowych” oraz uszczegółowiono informacje dotyczące jednostek powiązanych, a także pozycje uwzględniające nowe pojęcie „zaangażowanie w kapitale”, – w wariantcie porównawczym wprowadzono informację o świadczeniach emerytalnych w pozycji „Ubezpieczenia i inne świadczenia”
Zmiany w informacji dodatkowej	<ul style="list-style-type: none"> – rozszerzenie zakresu prezentowanych informacji
Sprawozdanie z działalności jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – rozszerzono krąg jednostek zobowiązanych do jego sporządzania o spółki jawne i komandytowe, których wszystkimi wspólnikami ponoszącymi nieograniczoną odpowiedzialność są spółki kapitałowe, spółki komandytowo-akcyjne lub spółki z innych państw o podobnej formie prawnej, – doprecyzowano zakres informacji o udziałach własnych, – zmieniono zakres sprawozdania sporządzanego przez emitenta

* Należy dodać, że w tej pozycji wykazywana jest także nadwyżka kwoty zaliczek pobranych w ciężar zysku przez wspólników spółek osobowych ponad kwotę zysku tych spółek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Chorowski (2016), s. 52–67.

Sprawozdanie finansowe jako produkt systemu rachunkowości (Wójcik-Jurkiewicz, Jurkiewicz, 2014, s. 17) powinno cechować się najwyższym poziomem jakości i wiarygodności informacji, do którego prowadzi realizacja nadrzędnych zasad rachunkowości (Rowińska, 2014, s. 320). Stanowi ono podstawę oceny wyników działalności gospodarczej (Nestorowicz, 2014, s. 320) i jest głównym źródłem informacji o sytuacji finansowej jednostki dla wielu grup interesariuszy zewnętrznych (banki, inwestorzy itp.), dlatego powinno

dostarczać danych, które wiernie odzwierciedlają sytuację majątkową i finansową jednostki, powinno być także przydatne do podejmowania decyzji w przyszłości (Gos, Hoćko, Szczypta, 2010, s. 20), choć oczywiście nie wystarcza do pełnej oceny sytuacji finansowej podmiotu (Wędzki, 2009, s. 41).

Zmiany w sprawozdaniu wynikające z przytoczonych wyżej nowelizacji nie spowodowały, że utraciło ono swoją podstawową funkcję informacyjną, choć nie jest ona bez korekt porównywalna w czasie.

Jedną z zasad nadrzędnych i centrum zainteresowania wielu obszarów analizy finansowej jest zdolność do niezagrozonego bankructwem kontynuowania działalności gospodarczej. Na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym, wykorzystując uporządkowane metodologicznie narzędzia wnioskowania, ocenia się między innymi ryzyko bankructwa podmiotów gospodarczych. Powstaje zatem pytanie, jak zmiana standardu sprawozdawczego wpływa na wartości tej oceny.

2. Analiza dyskryminacyjna jako narzędzie predykcji bankructwa

W literaturze przedmiotu można znaleźć rozmaite narzędzia prognozowania i oceny bankructwa. Wśród wielu z nich najbardziej rozpowszechniona jest analiza dyskryminacyjna – technika ta wykorzystywana jest aż w 30% prowadzonych badań nad upadłością, na drugim miejscu plasuje się metoda logitowa, szacuje się, że wykorzystywana jest we wspomnianych badaniach w 21%, kolejne miejsca zajmują sztuczne sieci neuronowe (9%) oraz drzewa klasyfikacyjne (6%) (Hołda, 2007, s. 95). Na potrzeby niniejszego opracowania wykorzystano modele liniowej wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej. Analizę tę zalicza się do metod statystycznych pozwalających na podział i segregację obiektów zgodnie ze zdefiniowanym kryterium. Dzięki tej metodzie można klasyfikować obiekty opierając się na wielu zmiennych objaśniających równocześnie. W modelach analizy dyskryminacyjnej zmienna objaśniana jest zmienną jakościową (Tłuczak, 2013, s. 424), a zagrożenie upadłością przedsiębiorstwa bada się za pomocą liniowej funkcji dyskryminacji o postaci (Kasjaniuk, 2006, s. 95):

$$Z = a_0 + a_1 X_1 + a_2 X_2 + \dots + a_k X_k,$$

gdzie:

Z – zmienna objaśniana (sytuacja finansowa: dobra/zła),

a_i – współczynniki dyskryminacyjne, $i = 1, 2, \dots, k$,

a_0 – stała,

X_i – zmienne objaśniające, $i = 1, 2, \dots, k$.

Tak wyznaczoną wartość funkcji dyskryminacyjnej przyrównuje się do wartości granicznej, która pozwala na przyporządkowanie danego obiektu do należytej grupy (poczynając od grupy przedsiębiorstw charakteryzujących się dobrą kondycją finansową, a kończąc na tych bankrutujących).

Z uwagi na to, że modele dyskryminacyjne prowadzą ocenę kondycji przedsiębiorstwa do analizy pojedynczego wskaźnika, w literaturze przedmiotu nazywane są również funkcją Z-score. Wskaźnik ten, który poddawany jest analizie na potrzeby predykcji bankructwa, łączy ze sobą różnorodne wskaźniki finansowe w sposób ważony. Wartość funkcji Z wyznacza się przy pomocy danych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstw (Tłuczak, 2013, s. 425).

Analiza dyskryminacyjna, głównie ze względu na swoje zalety, jest najchętniej wybraną metodą przewidywania bankructwa. Należy jednak pamiętać, że podobnie jak inne modele oceny upadłości, nie jest pozbawiona wad. Zaletą analizy dyskryminacyjnej leży w tym, że zalicza się ją do modeli łatwych w zastosowaniu, prostych w zrozumieniu i obiektywnych, należy mieć jednak na uwadze, że funkcja ta spełnia swoją rolę tylko wtedy, gdy ma odpowiednio dopasowane zmienne. Analiza dyskryminacyjna pozwala również na stworzenie systemu predykcji bankructwa, który zestawia ze sobą typową analizę wskaźnikową z ekonometrią (Wójcicka, 2010, s. 116). Wyróżnia się również wysoką trafnością klasyfikacji w zakresie analiz zagrożenia upadłością przedsiębiorstw. Metoda ta zdecydowanie nie jest obciążona podstawową wadą analizy wskaźnikowej, a mianowicie trudnością w jednoznacznej ocenie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. Użycie wielu wskaźników często nie odzwierciedla faktycznej sytuacji przedsiębiorstwa, co wymaga nieodzownej ich selekcji. Skądinąd selekcja taka może prowadzić do zaburzenia obiektywizmu. Modele dyskryminacyjne pierwszorzędnie radzą sobie z tym problemem, sprowadzając ocenę sytuacji finansowej do jednej wartości liczbowej, eliminując tym samym rozbieżności interpretacyjne (Bombiak, 2010, s. 145). Za wadę tych modeli należy uznać ich szybką utratę przydatności, będącą rezultatem zmian warunków gospodarowania. Użyteczność tych modeli uzależniona jest również od terytorium, a mianowicie modele te, które opracowano w Polsce, sprawdzają się w warunkach polskich, te, które opracowano np. w Niemczech – w gospodarce niemieckiej. Modele dyskryminacyjne, jak i również inne metody oceny sytuacji finansowej, nie uwzględniają elementów jakościowych związanych z czynnikiem ludzkim niedającym się wcześniej przewidzieć, a mającym znaczny wpływ na bieżącą oraz przyszłą kondycję finansową przedsiębiorstwa. Do tych czynników zaliczyć można m.in. umiejętności zawodowe oraz zapał pracowników do wykonywanej pracy. Umiejętności i podejście zatrudnionych pracowników do obowiązków powierzonych przez pracodawcę decydują o wydajności innych czynników produkcji, co w przyszłości znajdzie przełożenie na wyniki ekonomiczne oraz sytuację finansową przedsiębiorstwa. Pomimo przedstawionych wad modele dyskryminacyjne zaliczane są do wysoce przydatnych, zwłaszcza gdy istotą badań jest podział analizowanych podmiotów na takie o stabilnej sytuacji finansowej oraz takie, które znalazły się w trudnej kondycji finansowej. Wyselekcjonowane w ten sposób podmioty stabilne finansowo mogą stanowić wzorzec w procesie benchmarkingu skutecznych rozwiązań (Bombiak, 2010, s. 148).

W prognozowaniu zagrożenia upadłości przedsiębiorstwa nie chodzi tylko o zbudowanie jednego modelu do oceny zagrożenia i użyciu jego do przewidywania sytuacji

ekonomiczno-finansowej jednostek gospodarczych. W praktyce występują takie sytuacje, że szacuje się kilka modeli. Analitycy wówczas zmierzają do wyboru najsprawniejszego modelu¹ spośród zespołu modeli, składającego się z oszacowanych przez nich, jak i zbudowanych przez innych badaczy. Warto zaznaczyć, że wyniki badania skuteczności polskich modeli liniowej wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej nie są całkowicie porównywalne, choć jest pewna grupa modeli, która zajmuje czołowe miejsca w wielu badaniach, na różnych populacjach. Wybrane wyniki badania skuteczności polskich modeli analizy dyskryminacyjnej zaprezentowanych w literaturze przedmiotu, przeprowadzonych na różnych próbach, zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2

Skuteczność polskich modeli analizy dyskryminacyjnej w prognozie zagrożenia upadłością spółek giełdowych na podstawie wybranej literatury

M. Hamrol, J. Chodakowski		L. Czapiewski		J. Wojnar	
model	ogólna skuteczność (%)	model	ogólna skuteczność (%)	model	ogólna skuteczność (%)
B. Prusak	91	A. Hołda	88	E. Mączyńska	96
D. Wierzba	76	D. Appenzeller, K. Szarzec (2)	88	poznański	94
J. Gajdek, D. Stos	71	D. Appenzeller, K. Szarzec (1)	87	D. Hadasik	90
S. Sojak, J. Stawicki	65	poznański	87	D. Wierzba	90
D. Hadasik	58	D. Wierzba	86	D. Appenzeller, K. Szarzec	86
poznański	55	M. Mączyńska, M. Zawadzki (F)	86	M. Pogodzińska, S. Sojak	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie Hamrol, Chodakowski (2008), s. 17–32; Czapiewski (2009), s. 118–128; Wojnar (2014), s. 219–231.

Biorąc pod uwagę ocenę skuteczności modeli oraz zmiany w standardzie sprawozdania finansowego będące konsekwencją nowelizacji ustawy o rachunkowości, na potrzeby niniejszego opracowania wybrano: model poznański, model Wierzby oraz model Mączyńskiej i Zawadzkiego (F). Wybrane modele zilustrowano w tabeli 3.

¹ Czyli takiego, który charakteryzuje się najwyższą skutecznością. Za taki uznaje się model, który w próbie oryginalnej ma przynajmniej 90% skuteczność predykcyjną na rok przed bankructwem. Skuteczność predykcyjna opiera się na średniej arytmetycznej błędów I i II stopnia. Wyliczyć ją można odejmując od stu procent średni błąd predykcyjny.

Tabela 3

Polskie modele predykcji bankructwa charakteryzujące się wysokim stopniem skuteczności prognozowania bankructwa

Model	Wzór
poznański (M_P)	$Z = 3,562X_1 + 1,588X_2 + 4,288X_3 + 6,719X_4 - 2,368$ <p> X_1 – wynik netto/aktywa ogółem X_2 – (majątek obrotowy – zapasy)/zobowiązania bieżące X_3 – kapitał stały/aktywa ogółem X_4 – wynik ze sprzedaży/przychody ze sprzedaży </p>
Wierzby (M_W)	$Z = 3,26X_1 + 2,16X_2 + 0,69X_3 + 0,3X_4$ <p> X_1 – (wynik operacyjny – amortyzacja)/aktywa ogółem X_2 – (wynik operacyjny – amortyzacja)/przychody ze sprzedaży X_3 – kapitał obrotowy/aktywa ogółem X_4 – aktywa obrotowe/zobowiązania ogółem </p>
Mączyńskiej, Zawadzkiego (M_MZ)	$Z = 9,478X_1 + 3,613X_2 + 3,246X_3 + 0,455X_4 + 0,802X_5 - 2,478$ <p> X_1 – wynik operacyjny/aktywa ogółem X_2 – kapitał własny/aktywa ogółem X_3 – (wynik netto + amortyzacja)/zobowiązania ogółem X_4 – aktywa bieżące/zobowiązania bieżące X_5 – przychody ze sprzedaży/aktywa ogółem </p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kisielińska, Waszkowski (2010), s. 17–31; Mączyńska, Zawadzki (2006), s. 205–235; Wierzba (2000), s. 79–105.

W zaprezentowanych modelach wyselekcjonowanych na potrzeby badań można dostrzec, że zawierają w swojej budowie te pozycje sprawozdania finansowego, dla których na skutek nowelizacji ustawy o rachunkowości nastąpiła zmiana prezentacji w bilansie oraz rachunku zysków i strat. Nasuwa się więc pytanie, czy wzrost sumy bilansowej, przy jednoczesnym wzroście wartości kapitałów własnych o tę samą kwotę, spowodowany przesunięciem udziałów (akcji) własnych oraz należnych wpłat na kapitał podstawowy z kapitałów własnych do aktywów bilansu, przy zmianie znaku ujemnego na dodatni oraz zmiana wartości wyniku na działalności operacyjnej spowodowana prezentacją zdarzeń nadzwyczajnych w pozostałych kosztach/przychodach operacyjnych może mieć wpływ na wyniki modeli predykcji bankructwa.

W modelu poznańskim wskaźniki, które mogą ulec zmianie na skutek zmian w sprawozdaniu finansowym, to: X_1 oraz X_3 , w modelu Wierzby podatny na zmianę nie jest tylko wskaźnik X_3 , z kolei w przypadku modelu Mączyńskiej i Zawadzkiego aż cztery z pięciu – w wyłączeniu wskaźnika X_4 – mogą zostać zmienione wskutek nowelizacji ustawy o rachunkowości. W sumie oznacza to, że aż 9 na 13, tj. 69% wskaźników w wybranych modelach predykcji bankructwa jest podatnych na zmianę swojej wartości wskutek zmiany zasad prezentowania sprawozdania finansowego.

3. Wyniki badania

Aby odpowiedzieć na pytanie, jak istotny jest wpływ zmiany zasad prezentowania sprawozdania finansowego na wybrane w artykule modele predykcji bankructwa, dokonano najpierw przeglądu sprawozdania finansowego spółek notowanych na rynku NewConnect GPW w Warszawie za rok 2015. Wybrano rok 2015, ponieważ jest to rok, w którym zmiany sprawozdawcze są wprowadzane obligatoryjnie² i dotyczą wszystkich podmiotów ustawy o rachunkowości. W badaniu uwzględniono sprawozdania finansowe 24 spółek wybranych w sposób losowy, z losowania wyłączono podmioty gospodarcze o profilu finansowym. Spółki były losowane z grupy spółek rozpoczynających się na poszczególne litery alfabetu oraz liczebniki. W sprawozdaniu finansowym sprawdzano, czy występowały pozycje, które w zmienionym standardzie sprawozdawczym najsilniej wpływają na wartości prezentowane w sprawozdaniu finansowym, tj. zyski (straty) nadzwyczajne, udziały (akcje) własne oraz należne wpłaty na kapitał podstawowy. Zestawienie badanych spółek oraz informacje o częstotliwości występowania wskazanych wielkości finansowych przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4

Częstotliwość występowania zmienionych pozycji sprawozdawczych w sprawozdaniach finansowych wybranych spółek za rok 2015

Lp.	Nazwa spółki	Zyski/straty nadzwyczajne	Udziały (akcje) własne	Należne wpłaty na kapitał podstawowy
1	2	3	4	5
1.	2C Partners	N	N	N
2.	AgroMap	N	N	N
3.	Browar Czarnków	N	N	N
4.	Columbus Energy	N	N	N
5.	Digital Avenue	N	N	N
6.	EBC Solicitors	N	N	N
7.	Forever Entertainment	N	N	N
8.	GLG Pharma	N	N	N
9.	Mr Hamuburger	N	N	N
10.	Incana	N	N	N
11.	JH Holding	N	N	N
12.	Kupiec	N	T	N
13.	Langloo.com	N	N	N
14.	Małkowski – MARTECH	N	N	N
15.	Neptis	N	N	N
16.	Onico	N	N	N
17.	Polman	N	N	N
18.	Revitum	N	N	N

² Nowe zasady prezentacji sprawozdania finansowego mają zastosowanie po raz pierwszy do sprawozdań, które sporządzono za rok obrotowy rozpoczynający się od 1 stycznia 2016 r. z tym, że można było je zastosować już do sprawozdań sporządzonych za 2015 r.

1	2	3	4	5
19.	Symbio Polska	N	N	N
20.	Techmadex	N	N	N
21.	Unified Factory	N	N	N
22.	Vakomtek	N	N	T
23.	Xplus	N	N	N
24.	Werth-Holz	N	N	N

W spółce Columbus Energy w roku 2015 nie stwierdzono w sprawozdaniu finansowym żadnej ze wskazanych wielkości, jednak w roku 2014 występowała pozycja „akcje własne” w kwocie 74 641,86 zł, tj. 9,18% sumy bilansowej.

Litera „N” w tabeli oznacza brak wystąpienia pozycji w sprawozdaniu finansowym, których prezentacja uległa zmianie na skutek nowelizacji ustawy o rachunkowości, zaś litera „T” informuje o pojawieniu się którejś z tych wielkości finansowych,

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych za rok 2015 udostępnionych na stronach internetowych spółek (dostęp 22.12.2017).

Na podstawie informacji podanych w tabeli 4 można zauważyć, że ryzyko wpływu zmian standardu sprawozdania finansowego na modele predykcji bankructwa jest relatywnie niewielkie. Na 72 obserwacje, zmiany w sprawozdaniu występują tylko dwukrotnie, co stanowi 2,8%, i dotyczy tylko dwóch spółek spośród 24, tj. 8,3%. W przypadku spółki Kupiec Transport & Spedition SA jest to pozycja „udziały (akcje) własne” o wartości 400 000,00 zł, tj. 2,0% sumy bilansowej, natomiast w przypadku spółki Vakomtek SA jest to pozycja „należne wpłaty na kapitał podstawowy”: 101 099,00 zł, tj. 0,5% sumy bilansowej.

Dla zobrazowania wpływu tych zmian na wartość wybranych modeli predykcji obliczono wartości funkcji dyskryminacyjnych tak przed przekształceniem, jak i po przekształceniu sprawozdania finansowego, a zestawienie wyników obliczeń zawarto w tabeli 5.

Tabela 5

Wartości wybranych modeli dyskryminacyjnych przed i po zmianie wzoru sprawozdania finansowego

Wartości/modelę		Model poznański	Model Wierzby	Model Mączyńskiej, Zawadzkiego (F)
Kupiec	przed nowelizacją	5,66	0,94	4,76
	po nowelizacji	5,67	0,94	4,77
Vakomtek	przed nowelizacją	0,69	0,84	2,00
	po nowelizacji	0,70	0,84	2,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów rocznych za rok 2015 udostępnionych na stronach internetowych spółek (dostęp 22.12.2017).

Analizując otrzymane wyniki, można dostrzec, że wartości modeli dyskryminacyjnych obliczone z uwzględnieniem zmian prezentacji takich pozycji, jak udziały (akcje) własne, należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz zyski (straty) nadzwyczajne w zestawieniu z wartościami modeli przed „nowym” układem prawie nie różniły się. Biorąc pod uwagę spółkę Kupiec Transport & Spedition SA, odchylenie w przypadku dwóch z trzech modeli, czyli dla modelu poznańskiego oraz modelu Mączyńskiej i Zawadzkiego wyniosło zaledwie 0,01,

gdzie dla modelu Wierzby wartość nie zmieniła się. Zaś dla spółki Vakomtek SA w przypadku modelu poznańskiego odchylenie oscylowało na tym samym poziomie, przy czym pozostałe wartości modeli nie uległy zmianie na skutek zmiany wzoru sprawozdania finansowego.

Uwagi końcowe

Konsekwencją nowelizacji ustawy o rachunkowości, która weszła w życie dnia 23 września 2015 roku, była zmiana wzoru sprawozdania finansowego, a dokładniej prezentacji takich pozycji, jak udziały (akcje) własne, należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz zyski (straty) nadzwyczajne. Wielkości te występują w wielu wskaźnikach finansowych wykorzystywanych do oceny sytuacji majątkowo-finansowej podmiotu gospodarczego, ale także we wskaźnikach, z których zbudowane są modele oceny stopnia ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych.

Uzyskane wyniki z przeprowadzonego badania pozwalają stwierdzić, że zmiana standardu sprawozdania finansowego nie miała istotnego wpływu na ocenę stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstwa, czego dowodem jest brak odchyleń między wartościami funkcji dyskryminacyjnych, obliczonych dla danych zawartych w „starym” oraz „nowym” sprawozdaniu finansowym, ale i częstotliwość, z jaką wymienione wielkości finansowe pojawiają się w sprawozdaniach finansowych badanych spółek. Co ciekawe, jeśli zaobserwowano zmianę w sprawozdaniu finansowym badanych spółek którejs z analizowanych wielkości finansowych, to dotyczyła ona tylko jednej z trzech uwzględnianych zmiennych. Gdyby jednocześnie wystąpiły dwie czy trzy z obserwowanych zmiennych, wówczas wartości funkcji dyskryminacyjnych mogłyby zmienić się w większym niż w badanej populacji stopniu.

Badanie objęło losowo wybraną próbę spółek notowanych na rynku NewConnect i na tej podstawie wyprowadzono wcześniejsze wnioski, w przypadku natomiast innych podmiotów gospodarczych wpływ zmian układu sprawozdania finansowego na ocenę ich wyników finansowych, w tym ocenę ryzyka bankructwa, może być inny niż w prezentowanym badaniu.

Literatura

- Bombiak, E. (2010). Modele dyskryminacyjne jako metoda oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. *Zeszyty Naukowe Akademii Podlaskiej w Siedlcach*, 86, 141–152.
- Chorowski, M. (2016). Zmiany w sprawozdawczości finansowej w świetle nowelizacji ustawy o rachunkowości z lipca 2015 roku oraz ich wpływ na analizę wskaźnikową na przykładzie bilansu. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne*, 300, 52–67.
- Czapiewski, L. (2009). Efektywność wybranych modeli dyskryminacyjnych w przewidywaniu trudności finansowych polskich spółek giełdowych. W: B. Bernaś (red.), *Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek. Dz. Urz. UE L 182 z 29.06.2013 r.
- Gos, W., Hoćko, S., Szczypta, P. (2010). *ABC sprawozdań finansowych. Jak czytać, interpretować i analizować?* Warszawa: CeDeWu.

- Hamrol, M., Chodakowski, J. (2008). Prognozowanie zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Wartość predykcyjna polskich modeli analizy dyskryminacyjnej. *Badania Operacyjne i Decyzyjne*, 3, 17–32.
- Hołda, A. (2007). *Kontynuacja działalności jednostki i modele ostrzegające przed upadłością*. Warszawa: KiBR.
- Kasjaniuk, M. (2006). Zastosowanie analizy dyskryminacyjnej do modelowania i prognozowania upadłości przedsiębiorstw. *Barometr Regionalny*, 6, 95–100.
- Kisielińska, J., Waszkowski, A. (2010). Polskie modele do prognozowania bankructwa przedsiębiorstw i ich weryfikacja. *Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 82, 17–31.
- Mączyńska, E., Zawadzki, M. (2006). Dyskryminacyjne modele predykcji upadłości przedsiębiorstw. *Ekonomista*, 2, 205–235.
- Nestrowicz, R. (2014). Sprawozdawczość finansowa i jej rola w ocenie wyników działalności przedsiębiorstw. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 3 (39), 320–329.
- Nowak, E. (2016). Wpływ zasad i regulacji rachunkowości na zmiany w sprawozdawczości finansowej w Polsce. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (79), 819–827.
- Rowińska, M. (2013). Cechy jakościowe sprawozdania finansowego jednostek gospodarczych. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 58, 375–382.
- Thuczak, A. (2013). Zastosowanie dyskryminacyjnych modeli przewidywania bankructwa do oceny ryzyka upadłości przedsiębiorstw. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu*, 2 (34), 423–434.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. 2013 nr 47, poz. 330.
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o rachunkowości. Dz.U., poz. 1100.
- Ustawa z dnia 8 września 2015 r. o zmianie ustawy o rachunkowości. Dz.U., poz. 1333.
- Wędzki, D. (2009). *Analiza finansowa sprawozdania finansowego*. T. 2: *Wskaźniki finansowe*. Kraków: Oficyna Wydawnicza a Wolters Kluwer Business.
- Wierzbą, D. (2000). Wczesne wykrywanie przedsiębiorstw zagrożonych upadłością na podstawie wskaźników finansowych – teoria i badania empiryczne. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Informacyjnej w Warszawie*, 9.
- Wojnar, J. (2014). Ocena skuteczności modeli analizy dyskryminacyjnej do prognozowania zagrożenia finansowego spółek giełdowych. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*, 1 (24), 219–231.
- Wójcicka, A. (2010). *Szacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności firmy na podstawie wybranych metod oceny ryzyka kredytowego*. Rozprawa doktorska. Poznań: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.
- Wójcik-Jurkiewicz, M., Jurkiewicz, R. (2014). Kierunki zmian w zakresie wiarygodności sprawozdawań finansowych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Studia Ekonomiczne*, 164, 168–175.

THE INFLUENCE OF CHANGES IN THE FINANCIAL REPORTING STANDARD ON BANKRUPTCY RISK ASSESSMENT OF ENTITIES

Abstract: Purpose – The assessment of the extent to which changes in the financial reporting standard influence bankruptcy prediction models for economic entities.

Design/methodology/approach – The analysis was based on the financial performance of 24 companies selected at random and listed on the NewConnect market, chosen due to a high degree of predictability of bankruptcy models for economic entities.

Findings – The change in the financial reporting standard did not influence significantly bankruptcy risk assessment of a company, proven by no deviations between the values of discriminative models calculated for the data included in the “former” and the “new” financial report.

Originality/value – The value of the research paper results from the research subject itself because there are relatively few publications discussing the consequences of the Accounting Act Amendment in the context of the influence these changes may have on bankruptcy risk assessment for economic entities.

Keywords: Accounting Act, bankruptcy prediction

Cytowanie

- Wieczorek, J., Stefański, A. (2018). Wpływ zmian standardu sprawozdania finansowego na ocenę ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 1 (91), 113–123. DOI: 10.18276/frfu.2018.91-10.